

N:o 96.

Ank. till Riksd. kansli den 28 april 1905, kl. 3,30 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande af uppgjort förslag i fråga om uppförande vid Vänersborgs hospital och asyl för Älfsborgs läns räkning af en upptagningsanstalt för sinnessjuka.

(2:a U. A.)

Uti en till Riksdagen den 7 april 1905 aflåten proposition (n:o 110) har Kungl. Maj:t — med förmålan att, på sätt propositionen bifogadt utdrag af statsrådsprotokollet öfver civilärenden för samma dag utvisade, Älfsborgs läns landstings förvaltningsutskott anhållit om Kungl. Maj:ts tillstånd att vid Vänersborgs hospital och asyl i öfverensstämmelse med upprättade ritningar uppföra en upptagningsanstalt för vård af sinnessjuka, samt att medicinalstyrelsen uppgjort förslag till de närmare villkor och bestämmelser, som för det ifrågasatta medgifvandet syntes böra uppställas — föreslagit Riksdagen att för sin del medgifva, att uti förevarande ämne aftal af innehåll statsrådsprotokollet utvisade finge mellan staten, å ena, samt Älfsborgs läns landsting, å andra sidan, träffas.

Till ofvannämnda statsrådsprotokoll har föredragande departementschefen yttrat följande:

»Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Älfsborgs län gjorde till länets år 1902 församlade landsting framställning om inrättande af en upptagningsanstalt för sinnessjuka från länet. Efter det en med anledning däraf tillsatt kommitté haft frågan under behandling, framlades ärendet

vid 1904 års landsting, och har därefter uti en till Kungl. Maj:t ställd, af Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Älfsborgs län med underdånig skrifvelse den 5 december 1904 öfverlämnad skrift Älfsborgs läns landstings förvaltningsutskott, jämlikt af landstinget lämnadt uppdrag, i underdånighet anhållit att, för vård af sinnessjuka inom länet i de fall, som omförmäldes i 46 § af nådiga stadgan angående sinnessjuka den 14 juni 1901, finge för landstingets räkning och på dess bekostnad å Vänersborgs hospitals och asyls område vid Restad uppföras två paviljonger efter s. k. öppen-dörr-system af samma storlek och beskaffenhet som en till asylen hörande dylik byggnad i hufvudsaklig öfverensstämmelse med uppgjorda ritningar, samt att för upptagningsanstalten måtte få gälla enahanda bestämmelser som för andra län tillhöriga dylika anstalter.

Genom nådig remiss anbefalld att öfver denna framställning afgifva underdånigt utlåtande, infortrade medicinalstyrelsen direktionens för Vänersborgs hospital och asyl yttrande i ärendet.

Direktionen tillstyrkte bifall till ansökningsen, dock med hemställan, huruvida icke vore billigt, att öfverläkaren vid anstalten af landstinget eller annorledes erhöle något särskildt arvode för det ökade ansvar och arbete, som blefve en följd af bifall till framställningen. Jämte sitt yttrande öfverlämnade direktionen en af öfverläkaren vid Vänersborgs hospital och asyl, medicine licentiaten Daniel Sellberg i ämnet afgifven skrift af följande innehåll.

Bland fackmän på det psykiatriska området syntes blott en mening råda om olämpligheten ur såväl administrativ som sjukvårdssynpunkt af uppförande af sinnessjukanstalter med en beläggningssiffra af 1,000 patienter. De stora olägenheterna, för att icke säga vådorna, däraf vore för medicinalstyrelsen så väl kända, att Sellberg icke ansåge sig böra närmare orda därom. Medicinalstyrelsen hade själf uti sin underdåniga berättelse angående undersökningen af sinnessjuka och sinnesslöa af den 8 december 1902 uttalat sina betänkligheter beträffande uppförande af dylika stora sjukhuskomplex och i sina förslag till anläggning af nya anstalter icke funnit sig böra förorda ett högre beläggningstal än 800. På grund däraf och stödjande sig äfven på den erfarenhet, Sellberg själf förvärfvat sig i saken, kunde han icke anse det välbetänkt att belasta Vänersborgs redan förut alltför stora anstalt med ytterligare 58 platser, och han vore fullt och fast öfvertygad om, att en sådan åtgärd komme att inverka menligt på såväl sjukvården som den ekonomiska administrationen af anstalten. Tillkomsten af de föreslagna läspaviljongerna skulle komma att i väsentlig grad öka det redan förut mycket ansträngande arbete och det dryga ansvar, som hvilade på öfverläkaren vid en anstalt med 1,000 platser. Man borde

lägga märke till, att ökningen i arbetet ej blefve proportionell med tillökningen i patientantalet utan ansenligt större, alldenstund länets sjuka erfordrade särskild administration m. m. Det kunde invändas, att patientsiffran vore ännu högre vid våra tvenne största anstalter i Lund och Uppsala. Därvid vore dock att märka, att öfverläkarne vid dessa vid sin sida hade asyl-läkare, som med dem delade ej allenast sjukvårdsarbetet utan äfven den administrativa arbetsbördan och ansvaret, som vid Vänersborgs anstalt vore lagda uteslutande på en enda person. Om paviljongerna komme till stånd, skulle det utan tvifvel ej dröja länge, förrän ett oafvisligt kraf på en asyl-läkare gjorde sig gällande.

Å de statens anstalter, där läns-paviljonger dittills blifvit uppförda, hade deras tillkomst varit till ovärderlig nytta för statens sjukvård, i det de kunnat anordnas till öfvervakningsafdelningar, hvaraf dessa anstalter dessförinnan varit i afsaknad. Denna synpunkt bortföle helt och hållet i föreliggande fall, alldenstund anstalten vid Vänersborg redan förfogade öfver afdelningar för öfvervakning.

En annan omständighet, mot hvilken Sellberg icke kunde uraktlåta att uttala sina allvarliga betänkligheter, vore det stora antalet platser af öppen-dörr-systemet, som skulle uppstå, såvida landstingets ansökning bifölles. Förut förfogade anstalten öfver 29 dylika platser för män och 25 för kvinnor. Tillkomme, såsom landstingets förslag innebure, ytterligare 29 platser för hvardera könet, skulle den erhålla ej mindre än sammanlagdt 112 platser. Sellberg vore för sin del alldeles förvissad om, att ett så stort antal sjuka, för hvilket öppen-dörr-systemet vore lämpligt, icke kunde uppbringas, åtminstone icke under de 5 å 10 första åren af anstaltens verksamhet. Äfven om den afdelning, som nu vore afsedd för öppen-dörr-afdelning för 25 kvinnor, skulle användas som vanlig sjukafdelning, blefve dock det återstående antalet platser, nämligen 87, för stort. Alltför sannolikt vore det alltså, att åtminstone en, kanske båda läns-paviljongerna, inrättade efter öppen-dörr-systemet, måste appliceras till vanliga sjukafdelningar, en omgestaltning, som skulle vålla icke allenast många olägenheter, utan äfven ökade kostnader.

På grund af det anförda, ansåge Sellberg, att det icke skulle gagna, utan tvärtom skada anstaltens blifvande verksamhet, om landstingets underdåniga ansökan bifölles.

Skulle emellertid icke desto mindre denna vinna nådigt bifall, syntes billigheten fordra, att åtminstone någon ersättning af landstinget tillerkändes anstaltens öfverläkare för det betydligt ökade arbete och ansvar, som därigenom komme honom till del. Man finge väl ock antaga, att landstinget, då det hade för afsikt att befria sina egna tjänstemän från

en börda, som i stället pålades en statens tjänsteman, ej skulle vilja undandraga sig detta.

För egen del anförde medicinalstyrelsen i underdånigt utlåtande den 10 mars 1905 följande.

Den ifrågavarande upptagningsanstalten, hvilken vore afsedd för sådana sinnessjuka, som omförmäldes i 46 § i Kungl. Maj:ts förnyade nådiga stadga angående sinnessjuka den 14 juni 1901, vore för länet högeligen af behovet påkallad, enär det ofta hände, att plats å någon af statens anstalter ej kunde omedelbart beredas en sjuk, som därpå vore i behof. Älfsborgs läns landsting hade visserligen vid de landstinget tillhörande lasaretten i Vänersborg och Borås afdelningar för tillfällig vård åt sinnessjuka med tillsammans 14 platser, men dels vore detta antal otillräckligt för behovet, dels vore afdelningarna — enligt hvad landstingets kommitterade upplyst och enligt hvad medicinalstyrelsen för öfrigt hade sig bekant angående afdelningen vid Vänersborgs lasarett genom berättelser öfver inspektioner, verkställda af öfverinspektören för sinnessjukvården i riket — i hög grad bristfälliga och föga lämpliga för sitt ändamål.

Underdåniga framställningar liknande den ifrågavarande hade förut blifvit af Kungl. Maj:t och Riksdagen bifallna, och öfverenskommelser i anledning därpå fastställda emellan staten å ena sidan och följande landsting å den andra, nämligen: Malmöhus läns angående upptagningsanstalt vid Lunds hospital enligt nådiga bref den 12 juni 1891 och den 19 maj 1893, Värmlands läns angående sådan anstalt vid Kristinehamns hospital enligt nådigt bref den 29 maj 1896, Västernorrlands läns angående dylik anstalt vid Härnösands hospital enligt nådigt bref den 19 maj 1899, Uppsala läns angående liknande anstalt vid Uppsala hospital enligt nådiga bref den 6 juni 1902 och den 30 januari 1903 samt slutligen Kronobergs och Blekinge läns angående dylik anstalt vid Växjö hospital den 3 juni 1904. Af dessa hade de tre förstnämnda anstalterna varit i bruk ett antal år, hvarunder de visat sig funktionera väl och vara till stort gagn äfven för statens respektive anstalter genom de nya former af sinnessjukvård, som med tillhjälp af dem kunnat genomföras, hvarförutom upptagningsanstalterna främjade sinnessjukvården i allmänhet, därigenom att de sjuka från början blefve förda till det hospital, där de skulle erhålla slutlig vård, och sluppe en för dem ofta mycket menligt inverkan förflyttning; vidare komme de sjuka under vård af speciellt utbildad läkare och skötarpersonal, hvarjämte en större för sinnessjukvården inrättad anstalt erbjöde en mängd för de sjukas kurerande och vård

lämpliga anordningar, hvilka ej kunde finnas å ett lasarett, där afdelningen för sinnessjuka icke kunde blifva annat än ett bihang.

Vid godkännandet af ritningar till landstingens upptagningsanstalter hade medicinalstyrelsen lagt synnerlig vikt vid, att enhvar af dem fått den för vederbörande statsanstalt lämpligaste anordningen; sålunda hade alla de dittills uppförda länsanstalterna inredts som öfvervakningsafdelningar för att afhjälpa de äldre hospitalens brist på sådana afdelningar. Vid Vänersborgs nybyggda hospital och asyl vore emellertid nuvarande behovet af öfvervakningsplatser fullt tillgodosedt, och medicinalstyrelsen hade därför tänkt sig, att länsanstalten där borde uppföras i form af två villor för öppen-dörr-systemet — eller det slags afdelningar, hvaraf Vänersborgs hospital och asyl hade största behovet — i hvilket afseende följande erinringar af medicinalstyrelsen gjordes.

Vid uppgörande af förslag till Vänersborgs hospital och asyl hade särskilda för detta ändamål utsedda kommitterade framhållit lämpligheten af att förlägga vissa sjukafdelningar i mindre byggnader, nämligen afdelningarna för lugna och arbetsföra sjuka, som sålunda kunde få en både för anstalten och dem själfva nyttig sysselsättning med jordbruksarbete och befrias från åsynen af de svårare sjuka, men tillika vara så nära hufvudsjukhuset, att de, om ett återfall eller svårare anfall inträffade, kunde under den tiden återflyttas dit. Kommitterade hade vidare i detta ärende anfört följande. Så länge vårt lands sinnessjukanstalter icke lämnat utrymme för andra än de i det hela svårare fornerna af sinnessjukdom, hade behovet af byggnadsanordningar, liknande de nu föreslagna villorna, gjort sig mindre gällande. Förhållandena syntes emellertid ändra sig i samma mån, som antalet platser å anstalterna ökades, och tidpunkten syntes vara kommen att äfven i vårt land utsträcka den äfven här tillämpade tvångsfria behandlingen (det så kallade no-restraint-systemet) för en del af de sinnessjuka därhän, att sådana sjukas hela lif och verksamhet å anstalterna ordnades i större öfverensstämmelse med deras föregående lefnadsätt, än som kunde ske å för öfvervakning särskildt beräknade sammanträngda anstalter. Ett steg i denna riktning vore att fördela de lugnare, arbetsföra sjuka i mindre, från de stora sjukhuskomplexen något afskilda boningshus eller villor, dock beroende af den för hela anstalten gemensamma hushållningen och af en väl afvägd tillsyn från sjukvårdens sida. Fördelen däraf för icke blott de kroniskt utan ock för de akut sinnessjuka, hvilka denna behandling kunde komma till godo, vore uppenbar och af utlandets sjukvårdserfarenhet i stort omfång bekräftad. Olägenheten af att samla ett större antal sinnessjuka inom slutna anstalter kunde också därigenom lättare undvikas. Kommitterade hade ansett, att det antal sinnessjuka, som kunde befinnas

lämpligt för sådan vård, kunde beräknas till 10 procent af hela sjukantalet. Den ursprungliga planen till Vänersborgs hospital och asyl innefattade i enlighet därmed 3 villor för nämnda ändamål med plats för 29 sjuka i hvarje, hvarjämte en mindre öppen-dörr-afdelning skulle inrymmas i en af de större sjukhusbyggnaderna. Då emellertid nämnda plan i sin helhet vid gjorda kostnadsberäkningar visat sig medföra en alltför stor kostnad, hade däri måst göras vissa inskränkningar, bland annat hade antalet villor minskats från 3 till 1, ehuru — såsom kommitterade anfört — det ursprungliga förslaget borde anses som det bästa från sjukvårdens synpunkt.

När sedermera Älfsborgs läns landstings delegerade inledt underhandlingar med medicinalstyrelsen angående utsikterna för länet att få vid Vänersborgs hospital och asyl uppföra en upptagningsanstalt, hade den utvidgning af den redan förut stora anstalten, som vore förenad med tillmötesgående af länets önskan, liksom i föregående dylika fall, synts icke böra medgifvas, med mindre någon särskild fördel för staten därigenom kunde vinnas. Vid hospitalen i Lund, Kristinehamn med flera hade genom länens byggnader erhållits moderna så kallade öfvervakningsafdelningar. Sådana vore, såsom förut nämnts, obehöfliga vid Vänersborgs-anstalten, där behovet i detta hänseende tillgodosetts redan inom statens egna byggnader. Däremot ansåge medicinalstyrelsen det för hospitalet fördelaktigt, om den ursprungliga, förut antydda planen med trenne så kallade öppen-dörr-afdelningar kunde realiseras. Af denna anledning hade framställts förslaget, att landstinget skulle uppföra de två dittills ur planen utlämnade villorna eller paviljongerna, dock utan rätt att få disponera mer än 30 platser, hvilket förslag landstinget nu för sin del godkänt. Lika litet vid Vänersborg som vid öfriga hospital, där vederbörande län tillåtits uppföra byggnader, skulle emellertid länets paviljonger tjäna till mottagande af just länets till lasarettsvård berättigade sinnessjuka, utau de nya afdelningarna borde införlifvas med anstalten och på tjänligaste sätt för sjukvården disponeras, dock med förbehåll att 30 platser, 15 för män och 15 för kvinnor, alltid och utan invändning skulle finnas disponibla vid anstalten för sådana sinnessjuka från Älfsborgs län, som omförmäldes i 46 § af nådiga stadgan angående sinnessjuka den 14 juni 1901, och att fullgod vård skulle dem beredas.

Ehuru hvar och en af de villor, som länet sålunda åtagit sig att uppföra, vore beräknad att kunna mottaga intill 29 sjuka, skulle någon orätt icke därigenom ske länet. Ty för 30 nyligen insjuknade patienter kräfdes lika dyrbara byggnader som de tvenne ifrågavarande villorna och nästan lika stort utrymme som de erbjudna, hvilket allt tydligen framhållits för landstingets delegerade vid de i ämnet förda underhandlingarna.

Hvad anginge de ifrågasatta särskilda villkoren för bifall till landstingets byggnadsförslag, hade landstinget anhållit, att enahanda bestämmelser som för andra län tillhöriga dylika anstalter måtte få gälla. I första rummet komme då dagafgiften för de sjuka. Hvad denna afgift beträffade, så hade medicinalstyrelsen genom Kungl. Maj:ts nådiga bref den 6 juni 1902 blifvit anbefalld att vid uppgörande af förslag till öfverenskommelser af förenämnda art taga under öfvervägande, huruvida icke nedsättning i den förut bestämda dagafgiften 2 kronor 50 öre skulle kunna göras, utan att staten därigenom åsamkades någon förlust. I enlighet med medicinalstyrelsens underdåniga förslag hade Kungl. Maj:t sedermera bestämt dagafgiften för hvarje sjuk vid länsanstalterna vid Uppsala, Växjö och Kristinehamns hospital till 2 kronor, och, då det vore lämpligt, att samma afgift vore gällande för samtliga ifrågavarande upptagningsanstalter, och den syntes vara tillräcklig att skydda staten för förlust, ansåge medicinalstyrelsen denna dagavgift böra gälla äfven för nu ifrågavarande anstalt.

Rörande öfriga villkor hade medicinalstyrelsen intet att erinra mot tillämpandet af samma bestämmelser, som förut i liknande fall vunnit Kungl. Maj:ts godkännande, allenast med de modifikationer, som betingades af hvad medicinalstyrelsen förut anfört samt af lokala och dylika förhållanden och som framginge af den formulering af villkoren för öfverenskommelsen, som af medicinalstyrelsen föreslagits.

Slutligen bemötte medicinalstyrelsen några af de utaf anstaltens öfverläkare uttalade betänkligheterna mot bifall till landstingets framställning.

Medicalstyrelsen erinrade därvid först därom, att öfverläkartjänsten vid hospitalet ännu icke varit tillsatt, då förut berörda underhandling med landstingets delegerade ägt rum, hvarför icke heller öfverläkarens mening på förhand kunnat inhämtas.

Hvad därefter beträffade beläggningssiffran, så vore Vänersborgs hospital och asyl beräknad att lämna vård för 150 akuta och 850 kroniska fall af sinnessjukdom; genom bifall till landstingets begäran skulle tillkomma 30 nya platser, icke 58 såsom öfverläkaren genom missuppfattning uppgifvit. Visserligen kunde 58 sjuka inrymmas i de båda villorna, men å andra sidan komme mottagandet inom de slutna afdelningarna af ytterligare 30 akut sjuka att taga vida större utrymme i anspråk än som beräknats för 30 asylpatienter. Antalet sjukplatser vore emellertid redan förut så pass stort, att medicinalstyrelsen kunnat draga i betänkande att tillstyrka bifall till landstingets underdåniga framställning, om icke därigenom så stora fördelar skulle vinnas för staten, att olägenheterna däraf kunde anses kompenserade. Förut vore anfördt

de särskildt sakkunnigas yttrande angående förslaget med tre villor för öppen-dörr-systemet, och att endast nödvändigheten att åvägabringa besparingar i anläggningskostnaden förmått kommitterade att afstå från sitt förslag, hvilket af dem själfva betraktats som det lämpligaste.

De stora anstalterna vid Lund och Uppsala hade, då länets byggnad på det senare stället inom kort blefve färdig, hvar sin upptagningsanstalt, och trots det att hvardera af dessa anstalter i sin helhet vore större än och särskildt hade plats för mer än dubbelt så många akut sjuka som Vänerborgs hospital och asyl och att sådana sjukas vård kräfde långt mera omtanke och arbete än vården af de kroniskt sjuka, hade vid planläggning af dessa länsanstalter ingen funnits, som på grund af den relativt ringa tillökningen af sjukplatsernas antal hyst betänkligheter mot att gå landstingens i sinnessjukvårdens intresse gjorda framställningar till mötes, då de underkastat sig att inreda sina byggnader på det för hospitalen i det hela tjänligaste sättet. Det måste också medgifvas, att några olägenheter eller vådor icke försports vid Lunds hospital på grund af den där förlagda länsanstalten, hvilken nu ett 10-tal år varit begagnad. Medicinalstyrelsen ansåge också, att öfverläkarens fruktan för ökad arbete med länets sjuka vore öfverdrifven, icke endast därför att dessa blefve allenast 30 i stället för af öfverläkaren antagna 58, utan äfven på grund däraf, att öfverläkaren icke finge någon skyldighet att på förhand granska länspatienternas intagningshandlingar eller pröfva deras behof af anstaltsvård, hvilka skyldigheter skulle tillkomma lasaretsläkaren i Vänersborg; ej heller erfordrades särskild föredragning af deras ansökningshandlingar inför direktionen; och vid sjukvården komme den nya bördan gifvetvis att delas mellan öfverläkaren och de underordnade läkarne.

Öfverläkaren Sellbergs antagande, att länsanstaltens tillkomst skulle inom kort framkalla ett oafvisligt kraf på anställande af en asylläkare, kunde medicinalstyrelsen icke heller biträda. Vid Vänerborgs hospital och asyl skulle enligt den fastställda aflöningsstaten anställas en öfverläkare, två biträdande läkare samt två underläkare, hvilket antal med särskild hänsyn till det ringa antalet platser för akuta fall borde anses vara fullt tillräckligt äfven med den tillökning af platserna, som skulle äga rum genom länsanstaltens tillkomst. Vid jämförelse med till exempel Vadstena hospital och asyl, hvilken anstalt hade 3 läkare och 800 platser för akuta och kroniska fall, däraf 26 för 1:sta klass, måste anstalten vid Vänersborg till och med anses blifva väl försedd med läkare. Därtill komme, att administrationen af en anstalt med från början planlagdt antal sjukplatser vore mindre kräfvande än skötseln af anstalter, hvilka, tid efter annan, erhållit så betydliga utvidgningar, som fallet varit vid

anstalterna både i Vadstena, Lund och Uppsala. Det vore nämligen svårt, ofta omöjligt, att vid betydande utvidgningar ernå sådan ändamålsenlighet i de särskilda byggnadernas inbördes läge som vid en fullständig nyanläggning.

Medicinalstyrelsen delade ej heller öfverläkaren Sellbergs uttalade betänkligheter mot det procental sjuka, som skulle vårdas efter öppen-dörr-system, om länsanstalten komme till stånd. Äfven om den af Sellberg omnämnda öppen-dörr-afdelningen för 25 kvinnor i ett af de större husen medtoges i beräkningen — hvilket dock ingalunda vore behöfligt, då denna afdelning utan kostnad kunde göras sluten — skulle antalet nämnda sjukplatser ungefär motsvara det procental, som kommitterade ansett som det lämpligaste, eller 10 procent af hela beläggningssiffran. Medicinalstyrelsen vore emellertid efter senare års erfarenheter förvissad om, att detta tal kunde sättas ej obetydligt högre. Sedan den i enlighet med Kungl. Maj:ts nådiga bref den 3 juni 1903 anordnade kolonivården af sinnessjuka i Korsberga blifvit igångsatt, hade den under loppet af några månader kunnat mottaga 53 sjuka från Växjö hospital, motsvarande ungefär 23 procent af hospitalets hela beläggningssiffra, och därvid vore äfven att märka, att kolonivården vore en betydligt friare behandlingsform än det så kallade öppen-dörr-systemet. Dessutom funnes det intet hinder för att när som helst förändra de af landstinget begärda villorna till slutna afdelningar, en förändring, som, såvidt medicinalstyrelsen kunde finna, ej behöfde förorsaka några nämnvärda kostnader.

Med anledning af att Sellberg framhållit, att billigheten fordrade, att åtminstone någon ersättning af landstinget tillerkändes anstaltens öfverläkare för det betydligt ökade arbete och ansvar, som genom länsanstalten komme på hans lott, anförde medicinalstyrelsen, med framhållande af att någon sådan ersättning icke förut vid liknande fall blifvit af någon öfverläkare ifrågasatt, att det ökade arbete, som länets sjuka komme att förorsaka, icke skulle drabba ensamt anstaltens öfverläkare utan äfven öfrig läkarepersonal, syssloman och hans biträden samt uppsyningspersonalen. Enligt gällande öfverenskommelser mellan kronan och åtskilliga andra landsting tillerkändes dessa mot den af Kungl. Maj:t fastställda dagafgiften fri vård för de sjuka; och utöfver denna dagafgift torde intet landsting vara villigt utbetala ersättning till hospitalens tjänstepersonal. Enligt medicinalstyrelsens uppfattning vore äfven öfverläkaren skyldig att mot den ersättning, honom enligt gällande lönestat tillkomme, handhafva vården af det antal sjuka, Kungl. Maj:t bestämde för anstalten; och skulle läkarkrafterna af någon anledning fram-

deles kräfva förstärkning, så torde det blifva statens och ej landstingets sak att därom draga försorg.

Då medicinalstyrelsen sålunda i olikhet med öfverläkaren Sellberg ansåge, att den föreslagna länsanstalten skulle medföra ej oväsentliga fördelar för Vänersborgs hospital och asyl och samtidigt i hög grad gagna sinnessjukvården i länet, tillstyrkte medicinalstyrelsen bifall till den af Älfsborgs läns landsting gjorda underdåniga framställningen på följande villkor:

att för mottagande af sinnessjuka från Älfsborgs län i sådana fall, som omförmäldes i 46 § af stadgan angående sinnessjuka den 14 juni 1901, länets landsting berättigades att å staten tillhörigt område vid Vänersborgs hospital och asyl och på plats, som af medicinalstyrelsen bestämdes, samt i enlighet med af medicinalstyrelsen godkända ritningar uppföra två byggnader efter så kalladt öppen-dörr-system af samma storlek och beskaffenhet som en vid anstalten redan uppförd dylik byggnad;

att landstinget vidkändes kostnaden ej mindre för byggnadernas uppförande med dithörande stadig grundläggning, värmeapparater och vattenledningsrör, än äfven för all annan fast inredning med mera, som erfordrades för byggnadernas begagnande, samt att landstinget för framtiden bestrede underhållskostnaden därför;

att staten anskaffade och underhölle all den lösa utredningen samt ombesörjde och bekostade allt hvad för de sjukas vård i öfrigt erfordrades;

att landstingets byggnader införlifvades med hospitalets öfriga för sjukvården afsedda afdelningar, samt att hospitalets styrelse berättigades att fritt förfoga öfver dem och använda dem för vård af sinnessjuka utan afseende på om dessa tillhörde Älfsborgs eller något annat län; dock med villkor, att för sinnessjuka i de fall, som omförmäldes i 46 § af stadgan angående sinnessjuka den 14 juni 1901, trettio platser, 15 för män och 15 för kvinnor, alltid och utan invändning funnes disponibla till upptagning endast för sjuka från Älfsborgs län och att en fullgod vård bereddessa dessa;

att granskning af ansökningshandlingar om tillfällig hospitalsvård åt däraf i behof varande sinnessjuka från Älfsborgs län skedde i den ordning, att ifrågavarande patienter af lasarettsläkaren i Vänersborg remitterades till länsafdelningen på Vänersborgs hospital för att där vårdas, till dess för deras hospitalsvård föreskrifna intyg och ansvarsförbindelser genom lasarettsdirektionens i Vänersborg försorg anskaffats; hvarefter dessa sjuka, såvidt de pröfvades vara till vård å anstalt för sinnessjuka berättigade, borde vinna inträde i alldeles samma ordning som andra

sinnessjuka och utan något som helst företräde för dem såsom tillhörande Älfsborgs län;

att för hvarje patient erlades afgift till staten, hvilken afgift för de första fem åren efter det anstalten tagits i bruk utginge med 2 kronor för dag och därefter för fem år i sänder bestämdes af Kungl. Maj:t på medicinalstyrelsens förslag och efter landstingets hörande;

att afgiften betalades kvartalsvis af lasarettsdirektionen i Vänersborg;

att emellertid ett minimibelopp af tre tusen kronor för hvarje år skulle i patientafgifter till staten utgöras;

att, så snart någon å anstalten intagen sinnessjuk därifrån utskrefves eller blefve å hospital eller asyl intagen, landstingets betalningsskyldighet för samma patient upphörde, hvarför underrättelse därom genom hospitalets syssloman utan dröjsmål borde lämnas lasarettsdirektionen med uppgift tillika om den tid, hvarunder patienten varit å anstalten vårdad; samt

att staten och landstinget förbehölles ömsesidig rätt till uppsägning af öfverenskommelsen, att upphöra 2 år efter uppsägningen, med skyldighet för staten att ersätta landstinget kostnaden för byggnaderna, därest uppsägning skedde af staten, med det belopp, som bestämdes af fem gode män, af hvilka staten och landstinget utsåge två hvardera och de sålunda valde den femte, dock att värdet icke finge öfverstiga verkliga kostnaden för byggnadernas uppförande, samt, därest uppsägningen skedde af landstinget, med två tredjedelar af det på förenämnda sätt bestämda värde.

Det nu uppgjorda förslaget till öfverenskommelse mellan staten, å ena, samt Älfsborgs läns landsting, å andra sidan, är affattadt i hufvudsaklig öfverensstämmelse med de förslag till liknande uppgörelser mellan staten samt Malmöhus läns landsting år 1891, Värmlands läns landsting år 1896, Västernorrlands läns landsting år 1899, Uppsala läns landsting år 1902 samt Kronobergs läns och Blekinge läns landsting år 1904, hvilka blifvit af såväl Riksdagen som Kungl. Maj:t godkända. Det i alla dessa förslag förekommande uttryck, att landstingens betalningsskyldighet för patient, som från lasarett till anstalten remitterats, upphör, då patienten intages å hospital eller asyl, afser naturligtvis här det fall, att patienten, efter i stadgad ordning vunnit behörighet till vård å hospital eller asyl, därstädes erhåller sådan, men åsyftar däremot icke den händelse, att någon till anstalten hörande patient, innan behörighet till vård såsom hospitals- eller asylpatient i vederbörlig ordning ernåtts, i stället för att vårdas i anstalten inlägges å hospitalet.

Hvad angår dagafgiften tillåter jag mig erinra, att densamma be-

stämts till två kronor för patient, förutom vid de af medicinalstyrelsen angifna anstalter, jämväl vid Malmöhus läns landstings upptagningsanstalt vid Lunds hospital på grund af nådigt beslut den 17 februari 1905. Då den nu föreslagna dagafgiften sålunda öfverensstämmer med de dagafgifter, som på senare åren fastställts för upptagningsanstalter, och det synes mig lämpligt, att samma afgift gäller för samtliga dylika anstalter, har jag icke något att härvid anmärka.»

Då väsentliga fördelar skulle genom det nu föreliggande förslaget antagande och utförande vinnas närmast för vården af de i 46 § af förenämnda stadga afsedda sinnessjuka, nämligen sådana, som vore i trängande behof af vård å hospital, men för hvilka plats därstädes icke kunde genast beredas, och då villkoren i förslaget syntes affattade med behörigt afseende å såväl statens som länets intressen, hemställde departementschefen, att Kungl. Maj:t måtte hos Riksdagen göra nu förevarande framställning.

På de skäl, som till stöd för Kungl. Maj:ts förslag blifvit anförda, får utskottet hemställa,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition må af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 28 april 1905.

På statsutskottets vägnar:

HUGO TAMM.
